

27 JANUARI 2011

Toespraak van minister De Jager bij de opening van het publiekssymposium "Naar een transparante financiële sector". Het symposium wordt gehouden in het kader van het tweejarige bestaan van de Eerlijke Bankwijzer.

Het is alweer een tijd geleden, ik weet het, maar in het programma van Van Kooten en De Bie zat ooit een prachtige sketch.

Een wat oudere man gaat naar de bank om daar zijn tientje op zijn spaarrekening te zetten.

U weet het nog wel, zo'n mooi blauw tien gulden briefje.

Hij vraagt wat ze ermee gaan doen en de man achter het loket zegt: dat gaan we voor u bewaren.

Goed.

De man komt na een paar maanden terug om zijn tientje weer op te nemen, krijgt zijn geld en ziet dan dat het tientje dat hij krijgt niet zijn eigen tientje is.

Het is een ander tientje.

Hij wordt woedend: wat heeft u met mijn tientje gedaan. Ik wil mijn eigen tientje terug.... Dat zat er dus niet in.

Tja, heel grappig.

Maar met een hele ernstige ondertoon.

Want hoeveel mensen weten nu eigenlijk wat er precies met hun spaargeld gebeurt?

Of met hun hypotheek, hun beleggingsportefeuille, hun koopsompolis? Hoeveel mensen weten nu eigenlijk precies hoe hun bank met hun geld en hun vertrouwen omgaat?

Tijdens het vragenuurtje van 18 januari kwam aan de orde dat veel mensen waarschijnlijk niet weten hoeveel hun bank berekent voor rood staan.

GroenLinks Kamerlid Braakhuis stelde vragen naar aanleiding van het tv-programma TROS Radar.

In dit programma was te zien dat redacteuren moeilijk informatie konden vinden over de kosten van rood staan.

Het Kamerlid opperde daarom om Youp van 't Hek aan het werk te zetten.

Ik kan u verzekeren dat dat niet nodig is...

Staatssecretaris Weekers die antwoord gaf – ik was zelf in Brussel – sprak helemaal namens mij en de rest van het kabinet toen hij zei dat banken helderheid moeten verschaffen over de in rekening te brengen rente en kosten.

En daar zijn we ook al mee bezig.

Het wetsvoorstel om rood staan onder consumentenbescherming te brengen, en te regelen dat de rente plus kosten niet meer dan 15 procent mogen zijn, ligt al in de Eerste Kamer en ik hoop op spoedige afhandeling daar.

Heel belangrijk om te regelen, maar nog klein in vergelijking met alle andere onduidelijkheden en intransparaties als het gaat om financiële zaken en financiële instellingen.

De kredietcrisis heeft ons laten zien hoe weinig we wisten en weten over financiële zaken en financiële producten, over verplichtingen en risico's.

We moeten het echt anders doen, moeten het echt beter doen.

Natuurlijk is de financiële wereld een complexe wereld, natuurlijk is het niet te vermijden dat in zo'n internationale, dynamische en innovatieve omgeving complexiteit vaker regel dan uitzondering is. Maar complexiteit sluit transparantie niet uit!

Zeker nu het vertrouwen in de financiële sector een flinke knauw heeft gekregen is transparantie ontzettend belangrijk en speerpunt in mijn beleid: niet alleen in het belang van de stabiliteit van de financiële markten, maar vooral om burgers weer met vertrouwen hun tientjes naar de bank te laten brengen.

Daarom zet dit kabinet zich actief in voor hervormingen in de financiële sector: implementatie van kapitaaleisen, verbetering van het risicomanagement, versterking van het toezicht, nationaal en internationaal.

Daar ben ik ook als minister continue mee bezig, niet alleen maar in zeer nauwe samenwerking met de sector om de rapportageverplichtingen voor banken en verzekeraars steeds verder te verscherpen en te verbreden.

In de praktijk betekent dit dat er meer informatie over de gezondheid van de balans van deze bedrijven in de openbaarheid wordt gebracht.

Alles bij elkaar streven we naar een cultuuromslag – niet meer en niet minder.

Door wetten en regels waar dat moet, maar eigen verantwoordelijkheid van de sector waar dat kan.

En er kan veel.

Dat hebben we gezien aan de Code Banken.

Principes voor prudent en duurzaam bankieren over bestuurders, commissarissen, risicomanagement en beloningen.

Niet vrijblijvend maar wettelijk verankerd in de vorm van een 'pas toe of leg uit' stelsel.

Hoe dat gaat wordt in de gaten gehouden door een monitoring commissie die jaarlijks aan mij rapporteert over de naleving van de Code door de banken.

Hierdoor kunnen stakeholders, waaronder de aandeelhouders en klanten, zelf bepalen of de gegeven verantwoording voldoende is. En als ze de uitleg niet voldoende vinden kunnen ze daar hun eigen conclusies uit trekken.

Ik ben er van overtuigd dat de Code Banken een belangrijke stap is op weg naar de verdere noodzakelijke transparantie. Maar een cultuuromslag als deze is niet in een week of een maand, zelfs waarschijnlijk niet in een jaar, te realiseren.

Maar de eerste rapporten van de monitoringcommissie laten zien dat er wel degelijk sprake is van verandering, dat klanten en de maatschappij in brede zin in de praktijk merken dat banken veranderen.

Het is nu aan banken zelf om te laten zien dat ze de gewenste cultuur- en gedragsverandering kracht bijzetten.

Ik verwacht dan ook dat banken in hun jaarverslagen over boekjaar 2010 duidelijke resultaten en veranderingen in hun cultuur laten zien.

Als mocht blijken dat de naleving van de Code onder de maat is, zal ik, indien nodig, nadere – ook wettelijke - maatregelen niet uit de weg gaan.

Ja, u hoort het goed, ik leg een grote verantwoordelijkheid bij de banken zelf.

Want banken zijn geen gewone bedrijven, banken hebben een publieke functie en daardoor ook een publieke, maatschappelijke verantwoordelijkheid.

Daar spreek ik hen op aan, daar spreekt het kabinet hen op aan, maar ook hun klanten en ook maatschappelijke organisaties zoals de initiatiefnemers van de Eerlijke Bankwijzer.

Wat we zien is dat de kredietcrisis het denken over duurzaamheid, en maatschappelijk verantwoord ondernemen in het algemeen een nieuwe impuls heeft gegeven. Banken laten steeds meer zien en horen dat zij zich bewust zijn van die maatschappelijke verantwoordelijkheid, dat zij nieuwe wegen moeten inslaan om die verantwoordelijkheid, die rol, waar te maken en uit te dragen. Die nieuwe wegen gaan niet alleen om nieuwe regels en meer toezicht, maar ook om waarden en deugden: matiging, duurzaamheid, lange termijn houdbaarheid in plaats van korte termijn gewin; niet alleen rekening houden met belang van aandeelhouders maar ook met belangen van werknemers en klanten.

Wat ik wil, wat het kabinet wil, is dat klanten hun tientje naar de bank kunnen blijven brengen zonder dat ze bang hoeven te zijn dat het zomaar verdwijnt, of dat er een financieel product mee wordt gekocht dat onbegrijpelijk of ondoorzichtig is. Kortom: wat ik wil is een stabiel en beheersbaar financieel stelsel - nationaal en internationaal - met financiële instellingen die sterk en transparant zijn, hun verantwoordelijkheid nemen en het vertrouwen van de consument hebben. Dat heeft voor mij op dit moment prioriteit.

Maar ik begrijp natuurlijk heel goed dat veel mensen die hun tientje naar hun bank brengen ook willen weten wat er met dat tientje gebeurt: waar de bank hun tientje voor gebruikt. Om te investeren in windmolens of wapens, kinderarbeid of koolzaad, mensenrechten of mensenhandel. Om dat te weten te komen is er sinds twee jaar de Eerlijke Bankwijzer. Dit soort instrumenten laten zien wat een bank doet en hoe een bank het doet.

Steeds meer mensen maken daar gebruik van.

Een ander instrument is de Transparantiebenchmark; een initiatief van het ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie.

Uit het laatste onderzoek van deze benchmark over het boekjaar 2009 kwam naar voren dat de sector 'banken en verzekeraars' gemiddeld het beste scoort als het gaat om transparante verslaggeving over maatschappelijk verantwoord ondernemen.

Maar niet alle banken zijn even transparant als u zou willen als het gaat om hun duurzaamheidsverslagen en hun investeringsbeleid.

Dat is jammer.

Maar ook hier is 'verantwoordelijkheid' het sleutelwoord.

De maatschappelijke verantwoordelijkheid van de instellingen maar zeker ook de consumentenverantwoordelijkheid van hun klanten.

Zeker, banken, financiële instellingen, hebben een bredere maatschappelijke verantwoordelijkheid, de verantwoordelijkheid om maatschappelijk verantwoord te ondernemen.

Het is van belang dat ondernemingen een bijzondere maatschappelijke verantwoordelijkheid voelen en daaraan vervolgens concrete invulling geven.

Dat is de cultuuromslag die op dit moment in volle gang is.

Op welke manier de instellingen hun bijzondere maatschappelijke verantwoordelijkheid invullen, is in de eerste plaats aan de onderneming zelf.

Maar financiële instellingen zijn niet – niet meer – los te zien van hun maatschappelijke omgeving, financiële instellingen hebben aandeelhouders en klanten en die kunnen keuzes maken.

Die kunnen concluderen dat hun bank te weinig informatie verstrekt, niet transparant genoeg is, niet maatschappelijk verantwoord onderneemt. En dan kunnen ze daar hun conclusies uit trekken.

Zoals de premier in zijn Regeringsverklaring zei: "De welvaart van een land en het geluk van de mensen worden niet bepaald in Haagse kantoren." Daar wil ik vandaag graag aan toevoegen: "En ook niet in de bestuurskamers van banken en verzekeraars".

Want de welvaart van een land en het geluk van de mensen wordt vooral bepaald door iedere klant en kiezer zelf: zij maken hun eigen keuzen aan hun eigen keukentafel.

Ik geloof dus niet dat overheidsingrijpen, dat wettelijke dwang, op dit terrein altijd beter zal werken dan zelfregulering. Ik denk dat de wisselwerking tussen wat banken doen en wat hun stakeholders willen, uiteindelijk zal zorgen voor transparantie en accountability. Niet alleen als het gaat om risicomanagement, governance en toezicht, maar zeker ook als het gaat om maatschappelijk verantwoord ondernemen.

Want als oud-ondernemer weet ik heel goed dat ieder bedrijf, iedere ondernemer er vooral op uit is om zoveel mogelijk omzet te maken en wat je daar als bank voor nodig hebt zijn spaarders, beleggers en aandeelhouders.

Als die transparantie eisen, als die niet meer willen investeren in wapens en woekerwinsten maar in duurzaamheid en innovatie, dan zullen banken daarin meegaan.

Of nog beter; ook daarin de beste willen zijn.

Initiatieven als de Eerlijke Bankwijzer zijn daarbij onmisbaar! En ik wens u dan ook heel veel transparantie toe!